THE BOOK OF COMMON PRAYER · 1549

VEČERA GOSPODNJA I SVETO PRIČEŠĆE

OBIČNO NAZVANO MISA

Prvi anglikanski evharistijski obred — srpski prevod

—

Sa uvodom o istorijskom i bogoslovskom značaju liturgije iz 1549. godine

NEZVANIČNO ISTORIJSKO-STUDIJSKO IZDANJE

Prema prvom izdanju *The Book of Common Prayer* (1549)

REČ PREVODIOCA

Zašto je ova liturgija prevedena na srpski jezik

Liturgija je jedno od najdragocenijih svedočanstava vere, bogoslovlja i duhovnog života Crkve. U njenim molitvama, obredima i sveštenim radnjama prepoznajemo ne samo način na koji se hrišćanska zajednica obraća Bogu nego i način na koji je kroz vekove razumela tajnu spasenja, Svete evharistije i sopstvenog života u Hristu. Zbog toga proučavanje istorijskih liturgijskih tekstova nije tek bavljenje prošlošću: ono otvara mogućnost da jasnije razumemo nasleđe iz kojeg su se oblikovale različite hrišćanske bogoslužbene tradicije.

Pred čitaocem je srpski prevod reda Svete evharistije iz prve *Knjige zajedničkih molitava* (*The Book of Common Prayer*) iz 1549. godine. Knjiga je nastala u doba engleske reformacije, za vladavine Edvarda VI, a njeno oblikovanje se prvenstveno povezuje sa kenterberijskim arhiepiskopom Tomasom Kranmerom. Njen evharistijski obred zauzima naročito mesto u istoriji zapadnog bogosluženja: u njemu se istovremeno mogu pratiti tragovi starije latinske liturgije i početni oblici posebnog anglikanskog liturgijskog izraza.

Ovaj prevod nije nastao sa namerom da se liturgija iz 1549. godine predloži kao obavezujući obrazac savremenog bogosluženja, niti da se njome dokazuje nadmoć jedne hrišćanske tradicije nad drugom. Njegov cilj je obrazovni i istorijsko-liturgijski: da zainteresovanom čitaocu na srpskom jeziku pruži priliku da upozna važan spomenik hrišćanskog bogoslužbenog nasleđa i da uoči kako su se u jednom prelomnom vremenu susretali kontinuitet i promena.

U liturgiji iz 1549. godine čuvaju se prepoznatljivi delovi zapadne evharistijske tradicije: svečani dijalog pre blagodarenja, *Sanctus*, molitva za celokupnu Crkvu, spomen Presvete Djeve Marije i svetitelja, molitva za upokojene, kao i izričito prizivanje Svetoga Duha u molitvi osvećenja darova. Istovremeno se u njoj jasno čuju i naglasci reformacije: posebno isticanje Hristove jednom zauvek prinesene žrtve, poziv na ličnu veru i pokajanje i nastojanje da bogosluženje bude razumljivo narodu.

Važno je, međutim, izbeći pojednostavljivanje. Knjiga iz 1549. nije samo „stara rimska misa na engleskom“, ali nije ni istovetna kasnijoj, snažnije reformisanoj anglikanskoj liturgiji. Već je izdanje iz 1552. godine donelo opsežne promene u redosledu molitava, jeziku i obrednim naglascima. Upravo zbog toga prvo izdanje ima posebnu dokumentarnu vrednost: ono nam omogućava da vidimo jednu etapu razvoja, a ne završenu i nepromenljivu sliku anglikanskog bogosluženja.

U prevodu je nastojano da se sačuvaju sadržaj i molitveni ritam izvornika, uz upotrebu srpskog hrišćanskog i liturgijskog izraza. Istorijski osobene formulacije — uključujući pozivanje na engleskog kralja, izraz *Filioque* u Simvolu vere i rubrike o služenju i pričešćivanju — zadržane su zato što su bitne za razumevanje samog dokumenta. Tekst je namenjen čitanju i proučavanju, a **ne predstavlja zvanično odobren bogoslužbeni prevod**.

Nadamo se da će ovo izdanje doprineti poznavanju anglikanskog liturgijskog nasleđa, ali i širem razumevanju istorije hrišćanske molitve. Upoznavanje drugog predanja ne mora značiti odricanje od sopstvenog. Naprotiv, pažljivo susretanje sa njegovim izvorima može nas naučiti da bolje razlikujemo ono što je zajedničko, ono što se istorijski menjalo i ono što ostaje predmet ozbiljnog bogoslovskog razgovora.

ISTORIJSKI I BOGOSLOVSKI ZNAČAJ LITURGIJE IZ 1549. GODINE

1. Engleska crkva uoči reformacije

Pre reformacije u Engleskoj nije postojao samo jedan lokalni običaj služenja latinske mise, ali je osobitu rasprostranjenost imao sarumski obred, povezan sa srednjovekovnom liturgijskom tradicijom Solsberija (*Sarum Use*). Uz misale i druge bogoslužbene knjige, taj obred je vekovima oblikovao molitveni život mnogih engleskih crkava. Kada je u XVI veku započela reformacija, autori novih službenih knjiga nisu polazili od praznog lista: pred njima su bili poznati tekstovi, raspored službe, molitve i obredne radnje nasleđene od ranijih pokolenja.

Raskid sa papskom jurisdikcijom za vreme Henrija VIII nije odmah značio potpuni prekid latinskog bogosluženja. Znatnije liturgijske promene usledile su posle njegove smrti 1547. godine, u vreme maloletnog Edvarda VI. Prva *Knjiga zajedničkih molitava* iz 1549. godine predstavlja pokušaj da se različite bogoslužbene knjige i obredi objedine u zajednički službeni red na engleskom jeziku.

2. Tomas Kranmer i sastavljanje nove knjige

Kenterberijski arhiepiskop Tomas Kranmer (1489–1556) smatra se najvažnijom ličnošću u sastavljanju knjige iz 1549. godine. Istoričari ipak s razlogom ističu da tačan tok njenog nastanka nije potpuno dokumentovan; zato je primerenije govoriti o njegovoj presudnoj ulozi nego o delu nastalom isključivo rukom jednog čoveka.

Kranmer i njegovi saradnici koristili su više izvora. Pored nasleđa sarumskog obreda, važni su bili i drugi zapadni liturgijski priručnici i pojedina reformacijska bogoslovska i bogoslužbena rešenja. U ovom tekstu stoga ne nailazimo samo na zamenu latinskog jezika engleskim: nalazimo i pažljivo, mada ponekad napeto, preoblikovanje nasleđenog obrasca.

3. Kontinuitet sa starijom misom i promene koje donosi reformacija

Sam naziv službe — *The Supper of the Lorde and the Holy Communion, commonly called the Masse* („Večera Gospodnja i Sveto pričešće, obično nazvano Misa“) — govori o prelaznom karakteru izdanja. Termin „misa“ još je prisutan, dok se istovremeno ističu Gospodnja večera i pričešće kao središte bogoslužbenog sabranja.

Obred zadržava oltar, tradicionalne odežde, Kyrie, Gloriju, biblijska čitanja, Simvol vere, ofertorijum, prefaciju, Sanctus, evharistijsku molitvu i pričešće. Ipak, mnoge ranije privatne svešteničke molitve su uklonjene ili skraćene, a veći deo službe postaje dostupan na jeziku naroda. Tako se kontinuitet u formi ne može automatski izjednačiti sa potpunim kontinuitetom u svakom bogoslovskom tumačenju.

Posebnu težinu imaju reči o Hristovoj „jednoj, jednom zauvek prinesenoj“ žrtvi. Njima se u molitvi osvećenja izražava reformacijska briga da se evharistijsko slavlje ne razume kao ponavljanje Golgotske žrtve. Istovremeno tekst i dalje poznaje jezik molitve, blagodarenja, prinosa i zajedništva u Telu i Krvi Hristovoj. Ova povezanost različitih naglasaka razlog je što je 1549. godina ostala naročito zanimljiva za proučavanje anglikanske evharistijske teologije.

4. Anafora i epikleza

Najznačajniji deo bogosluženja jeste evharistijska molitva, koja se razvija od svečanog dijaloga *Sursum corda* i zahvalne prefacije, preko *Sanctusa*, do molitava za Crkvu i osvećenja darova. U izdanju iz 1549. izričito se moli da Bog „Svojim Svetim Duhom i Rečju“ blagoslovi i osveti hleb i vino „da nam

budu Telo i Krv“ Hristova. Ovo se naziva **epiklezom**, odnosno prizivanjem Božjeg dejstva nad prinesenim darovima.

Značajno je što epikleza prethodi rečima Hristovog ustanovljenja, dok u vizantijskim anaforama obično dolazi posle anamneze. To poređenje pomaže da se razume raznovrsnost istorijskih evharistijskih formi, ali ne znači da je teologija izdanja iz 1549. u svemu istovetna istočnohrišćanskom razumevanju osvećenja darova. Tekst treba tumačiti u njegovom sopstvenom istorijskom i reformacijskom kontekstu.

5. Bogorodica, svetitelji i molitva za upokojene

U molitvi „za celokupno stanje Crkve Hristove“ prva knjiga izričito blagodari Bogu za blagodat projavljenu u Presvetoj Djevi Mariji, patrijarsima, prorocima, apostolima, mučenicima i drugim svetima. Tu je i molitva za one koji su usnuli „sa znamenjem vere“ i počivaju „u snu mira“.

Ove formulacije su važne zbog njihove istorijske prisutnosti u jednoj ranoj reformacijskoj službi. Međutim, **spomen svetitelja i zahvaljivanje Bogu za njih nisu isto što i neposredno molitveno obraćanje svetiteljima**; i tu razliku treba pažljivo čuvati pri čitanju teksta. Isto tako, molitva za upokojene u izdanju iz 1549. nije dokaz da je zadržan celokupan srednjovekovni sistem bogoslovskih objašnjenja zagrobnog stanja.

6. Poređenje izdanja iz 1549. i 1552. godine

Samo tri godine kasnije objavljena je znatno revidirana *Knjiga zajedničkih molitava* iz 1552. godine. U novoj redakciji promenjen je redosled evharistijskih molitava, izostavljena je ranija izričita epikleza nad darovima, a molitva za Crkvu dobila je drugačiji okvir. Izmene su obuhvatile i bogoslužbenu terminologiju, odežde i obredne postupke. To nije bila samo jezička redakcija, već i izraz daljeg razvoja engleske reformacijske teologije.

Poređenjem dveju knjiga postaje jasnije zašto se anglikanska tradicija ne može svesti na jedan trenutak. Kasniji molitvenici nastavili su da menjaju, čuvaju ili iznova naglašavaju različite elemente nasleđa. Izdanje iz 1549. zato nije „sva anglikanska liturgija“, već jedan njen veoma rani i uticajni istorijski izraz.

7. Zašto je ovaj tekst i danas značajan

Za istoričara liturgije knjiga iz 1549. pruža neposredno svedočanstvo o tome kako je izgledala jedna važna etapa preoblikovanja zapadne mise. Za bogoslova ona otvara pitanja o Hristovoj žrtvi, stvarnom pričešćivanju Njegovim Telom i Krvlju, dejstvu Svetoga Duha, zajednici svetih i odnosu crkvene molitve prema učenju Crkve. Za čitaoca iz druge hrišćanske tradicije ona može biti naročito zanimljiva upravo zato što pokazuje da se verske i liturgijske razlike nisu pojavile odjednom, nego su se oblikovale kroz konkretne istorijske odluke.

Ovaj prevod stoga poziva na pažljivo čitanje, poređenje i proučavanje, a ne na brz sud. Liturgija iz 1549. zaslužuje da bude poznata upravo kao istorijski dokument: istovremeno ukorenjen u starijem predanju i otvoren prema reformacijskim promenama.

TEKST LITURGIJE IZ 1549. GODINE

The Supper of the Lorde and the Holy Communion, commonly called the Masse

Večera Gospodnja i Sveto pričešće, obično nazvano Misa

Srpski prevod stalnog reda službe, sa rubrikama i predviđenim alternativnim tekstovima.

---

1. Priprema i odredbe o pristupanju pričešću

Oni koji nameravaju da pristupe Svetome pričešću treba da prijave svoja imena parohijskom sveštенiku prethodne večeri ili ujutru, pre početka jutarnje službe, odnosno odmah posle nje.

Ako je među njima neko čiji je rđav život javno poznat i izaziva sablazan, ili neko ko je bližnjem učinio nepravdu rečju ili delom, sveštenik treba da ga opomene da ne pristupa Trpezi Gospodnjoj dok javno ne pokaže iskreno pokajanje, popravku života i nastojanje da ispravi nanetu nepravdu, ili bar čvrstu nameru da to učini čim bude mogao.

Isti postupak primenjuje se prema onima između kojih vlada mržnja i neprijateljstvo, sve dok se ne izmire. Ako je jedna strana od srca spremna da oprosti i nadoknadi ono u čemu je sama pogrešila, a druga ostaje nepomirljiva, sveštenik treba da pripusti pokajnika, a ne onoga koji uporno odbija pomirenje.

Na dan i u vreme određeno za služenje Svetoga pričešća sveštenik oblači propisanu odeždu: jednostavnu belu albu, sa misnicom ili pluvijalom (cope). Ako je prisutno više sveštenika ili đakona, potrebni saslužitelji oblače albe sa tunikama (tunicles). Pevači zatim na engleskom pevaju određeni ulazni psalam (introit) za taj dan.

2. Oče naš i molitva za očišćenje srca

Sveštenik stoji smerno pred sredinom oltara i izgovara molitvu Gospodnju, a zatim sledeću kolektu.

Sveštenik: Oče naš, Koji si na nebesima, da se sveti Ime Tvoje; da dođe Carstvo Tvoje; da bude volja Tvoja i na zemlji kao na nebu. Hleb naš nasušni daj nam danas; i oprosti nam dugove naše kao što i mi opraštamo dužnicima svojim; i ne uvedi nas u iskušenje, no izbavi nas od zla. Amin.

Sveštenik: Svemogući Bože, Kome su sva srca otvorena, sve želje poznate i od Koga nijedna tajna nije sakrivena, očisti pomisli naših srca nadahnućem Svetoga Duha Tvoga, da Te savršeno ljubimo i dostojno proslavljamo sveto Ime Tvoje, kroz Hrista Gospoda našega. Amin.

Zatim se peva ili čita ulazni psalam određen za taj dan.

3. Kyrie eleison — Gospode, pomiluj

Po završetku psalma sveštenik izgovara, ili pevači pevaju:

Gospode, pomiluj. (tri puta)

Hriste, pomiluj. (tri puta)

Gospode, pomiluj. (tri puta)

4. Gloria in excelsis — Slava na visini

Sveštenik, stojeći kod oltara, započinje, a pevači nastavljaju.

Sveštenik: Slava Bogu na visini!

Pevači: I na zemlji mir, među ljudima dobra volja. Hvalimo Te, blagosiljamo Te, klanjamo Ti se, slavoslovimo Te, blagodarimo Ti radi velike slave Tvoje. Gospode Bože, Care nebeski, Bože Oče svemogući. Gospode, Jedinorodni Sine, Isuse Hriste; Gospode Bože, Jagnje Božje, Sine Očev, Koji uzimaš grehe sveta, pomiluj nas. Ti, Koji uzimaš grehe sveta, primi molitvu našu. Ti, Koji sediš s desne strane Boga Oca, pomiluj nas. Jer si Ti jedini Svet, Ti jedini Gospod, Ti jedini, Hriste, sa Svetim Duhom, Svevišnji u slavi Boga Oca. Amin.

5. Pozdrav i dnevna kolekta

Sveštenik se okreće narodu.

Sveštenik: Gospod s vama.

Narod: I sa duhom tvojim.

Sveštenik: Pomolimo se.

Čita se kolekta određenog dana. Potom se čita jedna od sledeće dve molitve za kralja.

Prva molitva za kralja

Svemogući Bože, Čije je Carstvo večno i sila beskonačna, pomiluj čitavu ovu zajednicu i tako upravljaj srcem izabranoga sluge Tvoga Edvarda Šestog, našega kralja i vladara, da on, znajući Čiji je službitelj, iznad svega traži Tvoju čast i slavu; a da mi, njegovi podanici, imajući na umu od Koga mu je vlast, verno služimo, poštujemo ga i smerno mu se pokoravamo u Tebi i radi Tebe, po Tvojoj blagoslovenoj Reči i ustanovi. Kroz Isusa Hrista, Gospoda našega, Koji sa Tobom i Svetim Duhom živi i caruje, jedan Bog, u vekove vekova. Amin.

Druga molitva za kralja

Svemogući i večni Bože, Tvoja nas sveta Reč uči da su srca careva u Tvojoj vlasti i upravi i da ih usmeravaš kako je najbolje po Tvojoj božanskoj mudrosti. Smerno Te molimo da tako raspolažeš i upravljaš srcem Edvarda Šestog, sluge Tvoga, našega kralja i vladara, da u svim mislima, rečima i delima uvek traži Tvoju čast i slavu i nastoji da narod poveren njegovoj brizi sačuva u blagostanju, miru i pobožnosti. Daruj to, milostivi Oče, radi ljubljenoga Sina Tvoga Isusa Hrista, Gospoda našega. Amin.

6. Apostol i Jevanđelje

Po završetku kolekti sveštenik, ili za to određeni čitač, na predviđenom mestu čita poslanicu za taj dan, najavljujući je:

„Čitanje iz Poslanice svetoga apostola Pavla …, glava …“

Zatim se čita odgovarajuća poslanica. Odmah potom sveštenik ili đakon najavljuje Jevanđelje:

„Sveto Jevanđelje napisano u …, glava …“

Pevači i narod: Slava Tebi, Gospode.

Potom sveštenik ili đakon čita Jevanđelje određenog dana.

7. Nikejsko-carigradski simvol vere

Posle Jevanđelja sveštenik započinje „Verujem u jednoga Boga“, a pevači nastavljaju.

Verujem u jednoga Boga, Oca Svedržitelja, Tvorca neba i zemlje i svega vidljivog i nevidljivog.

I u jednoga Gospoda Isusa Hrista, Sina Božjega Jedinorodnoga, od Oca rođenoga pre svih vekova; Boga od Boga, Svetlost od Svetlosti, Boga istinitoga od Boga istinitoga; rođenoga, ne stvorenoga, jednosuštnoga Ocu, kroz Koga je sve postalo; Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao sa nebesa, i ovaplotio se od Duha Svetoga i Djeve Marije, i postao čovek; i raspet bio za nas pod Pontijem Pilatom, stradao i bio pogreben; i vaskrsao u treći dan po Pismima; i vazneo se na nebesa i sedi s desne strane Oca; i opet će doći sa slavom da sudi živima i mrtvima.

I u Duha Svetoga, Gospoda, Životvorca, Koji od Oca i Sina ishodi, Kome se sa Ocem i Sinom zajedno klanja i zajedno slavi, Koji je govorio kroz proroke. I u jednu katoličansku i apostolsku Crkvu. Ispovedam jedno krštenje za otpuštenje grehova. I čekam vaskrsenje mrtvih i život budućega veka. Amin.

Napomena: u izvorniku iz 1549. stoji „od Oca i Sina“ (Filioque); to je zadržano u prevodu.

8. Propoved i prva opomena pred pričešće

Po završetku Simvola vere sledi propoved ili čitanje homilije, odnosno njenog dela. Ako narod u njoj nije poučen o dostojnom primanju Svetoga sakramenta Tela i Krvi Spasitelja Hrista, sveštenik izgovara sledeću opomenu.

Ljubljeni u Gospodu, vi koji nameravate da pristupite Svetome pričešću Tela i Krvi Spasitelja našega Hrista, razmotrite šta sveti Pavle piše Korinćanima: on opominje sve ljude da se brižljivo ispituju pre nego što se usude da jedu od ovoga hleba i piju iz ove čaše.

Jer velika je korist ako taj sveti sakrament primamo sa srcem koje se istinski kaje i sa živom verom. Tada duhovno jedemo Telo Hristovo i pijemo Njegovu Krv; tada prebivamo u Hristu i Hristos u nama, postajemo jedno sa Hristom i Hristos sa nama. Ali velika je opasnost ako ga primamo nedostojno, jer tada postajemo krivi za Telo i Krv Hrista Spasitelja našega; jedemo i pijemo sopstvenu osudu, ne rasuđujući o Telu Gospodnjem. Navlačimo na sebe gnev Božji i izazivamo da nas kazni različitim bolestima i raznim vrstama smrti.

Zato, ako je neko ovde hulnik, preljubnik, ili gaji mržnju i zavist, ili je kriv za kakav drugi težak greh — osim ako se zbog njega iskreno kaje, čvrsto je odlučio da ga ostavi i uzda se da će se izmiriti sa svemogućim Bogom i živeti u ljubavi sa svima — neka oplakuje svoje grehe i neka ne pristupa svetoj Trpezi, da ne bi, pošto primi taj preblaženi Hleb, đavo ušao u njega kao u Judu i ispunio ga bezakonjem na propast tela i duše.

Sudite, dakle, sami sebi, braćo, da vam Gospod ne bi sudio. Neka vam srce ne žudi za grehom; istinski se pokajte za prošla sagrešenja; imajte usrdnu i živu veru u Hrista Spasitelja našega; budite u savršenoj ljubavi prema svim ljudima, i tada ćete biti dostojni učesnici ovih svetih Tajni.

A iznad svega treba da uznosite najsmerniju i najsrdačniju zahvalnost Bogu Ocu, Sinu i Svetome Duhu za iskupljenje sveta smrću i stradanjem Spasitelja našega Hrista, Boga i čoveka, Koji je Sebe ponizio do smrti na krstu radi nas bednih grešnika, što smo ležali u tami i senci smrti, da nas učini decom Božjom i uzdigne u život večni.

Da bismo se uvek sećali neizmerne ljubavi našega Učitelja i jedinoga Spasitelja Isusa Hrista, Koji je tako umro za nas, i bezbrojnih dobara zadobijenih prolivanjem Njegove dragocene Krvi, On nam je u ovim svetim Tajnama ostavio, kao zalog Svoje ljubavi i stalni spomen na nju, Svoje blaženo Telo i dragocenu Krv, da se njima duhovno hranimo na našu večnu utehu i okrepljenje.

Njemu, dakle, sa Ocem i Svetim Duhom, uznosimo neprestano blagodarenje, kako smo i dužni, predajući se potpuno Njegovoj svetoj volji i nastojeći da Mu služimo u istinskoj svetosti i pravednosti u sve dane našega života. Amin.

U sabornim crkvama i drugim mestima gde se pričešće služi svakodnevno dovoljno je ovu opomenu pročitati jednom mesečno. U parohijskim crkvama radnim danima može se izostaviti.

9. Druga opomena — poziv onima koji zanemaruju pričešće

Ako narod nedeljom ili na praznik nemarno pristupa pričešću, sveštenik ozbiljno opominje parohijane da se marljivije pripremaju, ovim ili sličnim rečima:

Dragi prijatelji, a naročito vi za čije sam duše zadužen, narednog … [navesti dan] nameravam, uz blagodat Božju, da svima koji budu pobožno spremni ponudim preutešni sakrament Tela i Krvi Hristove, da ga prime u spomen Njegovog plodonosnog i slavnog stradanja. Tim stradanjem stekli smo oproštenje grehova i postali zajedničari Carstva nebeskog, u šta možemo biti sigurni ako tom sakramentu pristupamo sa srdačnim pokajanjem, postojanom verom u milost Božju i iskrenom namerom da tvorimo Božju volju i više ne grešimo.

Stoga smo dužni da ovim svetim Tajnama pristupamo sa najsrdačnijom zahvalnošću svemogućem Bogu za beskrajnu milost i dobra darovana nama, Njegovim nedostojnim slugama, za koje je ne samo predao Svoje Telo na smrt i prolio Svoju Krv nego se udostojava da nam u sakramentu i Tajni daruje to isto Svoje Telo i Krv, da se njima duhovno hranimo.

Pošto je taj sakrament toliko božanstven i svet, toliko utešan onima koji ga dostojno primaju, a toliko opasan onima koji mu nedostojno pristupaju, moja je dužnost da vas pozovem da u međuvremenu promislite o veličini te Tajne i ispitate svoju savest, ne površno i ne kao oni koji se pretvaraju pred Bogom, nego kao oni koji pristupaju najbožanstvenijoj i nebeskoj gozbi, odeveni u svadbenu odeću koju Sveto pismo zahteva, da biste, koliko je do vas, bili dostojni da pristupite takvoj Trpezi.

Put ka tome je najpre da se istinski pokajete za pređašnji grešni život i da nepritvorna srca pred svemogućim Bogom ispovedite svoje grehe i uvrede Njegovom veličanstvu, učinjene voljom, rečju ili delom, iz slabosti ili neznanja; da ih sa unutrašnjom tugom i suzama oplakujete, od Boga tražite milost i oproštaj i od sveg srca Mu obećate popravku života.

A posebno mi je od Boga zapovođeno da vas podstaknem da se izmirite sa svojim bližnjima — onima koje ste vi uvredili ili koji su uvredili vas — odbacujući iz srca svaku mržnju i zlobu, živeći u ljubavi sa svima i opraštajući drugima kao što želite da Bog oprosti vama.

Ako je neko drugome učinio nepravdu, neka nadoknadi i vrati zemlju ili dobra koja je nepravedno uzeo ili zadržao, pre nego što pristupi Trpezi Božjoj; ili bar neka čvrsto odluči da to učini čim uzmogne. Inače neka ne prilazi toj svetoj Trpezi misleći da može prevariti Boga, Koji vidi srca svih ljudi. Takvima ni svešteničko razrešenje ne koristi, a primanje svetoga sakramenta samo povećava njihovu osudu.

Ako među vama ima nekoga čija je savest uznemirena ili opterećena nečim i kome nedostaje uteha ili savet, neka dođe meni ili drugom razboritom i učenom svešteniku, upućenom u zakon Božji, i neka

nasamo otkrije svoj greh i nevolju, kako bi primio duhovni savet, pouku i utehu, olakšao savest i od nas, kao služitelja Boga i Crkve, dobio utehu i razrešenje, oslobađajući se teskobe i sumnje.

Oni koji nalaze zadovoljenje u opštoj ispovesti neka se ne sablažnjavaju nad onima koji radi većeg spokojstva koriste ličnu, tajnu ispovest svešteniku. A oni koji smatraju potrebnim ili korisnim da radi mira savesti pojedinačno otkriju grehe svešteniku neka ne osuđuju one kojima su dovoljni smerna ispovest Bogu i zajednička ispovest pred Crkvom. U svemu sledite zakon ljubavi; neka svako postupa prema svojoj savesti, ne sudeći o tuđim mislima i savesti tamo gde za to nema ovlašćenja u Reči Božjoj.

10. Ofertorijum — biblijski stihovi pri prinošenju

Potom se, za vreme prinošenja, peva jedan ili više sledećih svetopisamskih stihova. Ako nema pevača, sveštenik govori jedan stih neposredno pre prinošenja.

1. „Tako neka svetli svetlost vaša pred ljudima, da vide vaša dobra dela i proslave Oca vašega Koji je na nebesima.“ (Mt 5)
2. „Ne sabirajte sebi blaga na zemlji, gde moljac i rđa uništavaju i gde lopovi potkopavaju i kradu; nego sabirajte sebi blago na nebu, gde ni moljac ni rđa ne uništavaju i gde lopovi ne potkopavaju i ne kradu.“ (Mt 6)
3. „Sve što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima: jer to je Zakon i Proroci.“ (Mt 7)
4. „Neće svaki koji Mi govori: Gospode, Gospode, ući u Carstvo nebesko, nego onaj koji tvori volju Oca Mojega Koji je na nebesima.“ (Mt 7)
5. „Zakej stade i reče Gospodu: Gospode, evo, polovinu svojih dobara dajem siromasima; i ako sam koga u čemu oštetio, vraćam četvorostruko.“ (Lk 19)
6. „Ko ikada vojuje o svom trošku? Ko sadi vinograd, a ne jede od njegova roda? Ili ko napasa stado, a ne jede od njegova mleka?“ (1 Kor 9)
7. „Ako smo mi vama posejali duhovna dobra, zar je mnogo da požanjemo vaša telesna dobra?“ (1 Kor 9)
8. „Zar ne znate da oni koji služe pri svetinji od svetinje žive, i da oni koji služe oltaru sa oltarom dele? Tako je i Gospod odredio da oni koji propovedaju Jevanđelje od Jevanđelja žive.“ (1 Kor 9)
9. „Ko oskudno seje, oskudno će i požnjeti; a ko obilno seje, obilno će i požnjeti. Svako neka da kako je u srcu odlučio, ne sa žalošću niti na silu, jer Bog voli radosnog davaoca.“ (2 Kor 9)
10. „Koji se poučava Reči neka deli sva dobra sa onim koji ga poučava. Ne varajte se: Bog se ne da obmanjivati; šta čovek poseje, ono će i požnjeti.“ (Gal 6)
11. „Dok imamo vremena, činimo dobro svima, a naročito domaćima po veri.“ (Gal 6)
12. „Pobožnost sa zadovoljstvom jeste veliko bogatstvo: ništa nismo doneli na svet, niti možemo išta odneti iz njega.“ (1 Tim 6)
13. „Bogatašima ovoga sveta zapovedaj da budu darežljivi i spremni da dele, sabirajući sebi dobar temelj za budućnost, kako bi zadobili večni život.“ (1 Tim 6)
14. „Bog nije nepravedan da zaboravi delo vaše i trud ljubavi koju ste pokazali radi Njegovog Imena, služeći svetima i još im služeći.“ (Jev 6)
15. „Ne zaboravljajte dobročinstvo i zajedništvo, jer se takvim žrtvama ugađa Bogu.“ (Jev 13)
16. „Ko ima dobra ovoga sveta i vidi brata svoga u oskudici, pa zatvori srce pred njim, kako ljubav Božja prebiva u njemu?“ (1 Jn 3)
17. „Od svog imetka deli milostinju i ne okreći lica od siromaha, pa se ni lice Gospodnje neće okrenuti od tebe.“ (Tov 4)

18. „Budi milostiv koliko možeš: ako mnogo imaš, daj obilno; ako malo imaš, rado udeli i od toga malog, jer tako sebi sabiraš dobru nagradu za dan nevolje.“ (Tov 4)
19. „Ko čini milostinju siromahu, Gospodu pozajmljuje; On će mu uzvratiti ono što je dao.“ (Prič 19)
20. „Blažen onaj ko se brine za bolesnoga i siromaha; Gospod će ga izbaviti u dan nevolje.“ (Ps 41)

Pevači pevaju onoliko stihova koliko traje prinošenje. Vernici, prema mogućnosti i dobrovoljnoj ljubavi, stavljaju priloge u kutiju namenjenu siromasima. Na dane kada je to običaj, daju i uobičajeni prinos parohijskom svešteniku.

Oni koji nameravaju da se pričeste ostaju u horu ili blizu njega, muškarci na jednoj, a žene na drugoj strani. Oni koji neće pristupiti pričešću izlaze iz prostora hora, osim službitelja i pevača.

11. Priprema hleba i vina

Sveštenik uzima dovoljno hleba i vina za sve koji će pristupiti. Hleb polaže na korporal, patenu ili drugi dolični sud; vino sipa u putir ili, ako putir nije dovoljan, u drugu čistu i prikladnu čašu. Vinu dodaje malo čiste vode. Hleb i vino stavlja na oltar.

12. Evharistijski dijalog i opšta prefacija

Sveštenik: Gospod s vama.

Narod: I sa duhom tvojim.

Sveštenik: Gore imajmo srca.

Narod: Imamo ih ka Gospodu.

Sveštenik: Zablagodarimo Gospodu Bogu našemu.

Narod: Dostojno je i pravedno.

Sveštenik: Zaista je dostojno, pravedno i naša dužnost da Ti u svako vreme i na svakom mestu blagodarimo, Gospode, Oče Sveti, svemogući, večni Bože.

Ovde se umeće posebna prefacija ako je za taj praznik određena. Ako nije, odmah se nastavlja tekstom „Stoga sa anđelima…“

Posebne prefacije

Na Božić: Jer si dao Isusa Hrista, Sina Svoga Jedinorodnoga, da se ovoga dana rodi za nas; Koji je dejstvom Svetoga Duha postao istinski čovek od suštine Djeve Marije, Svoje Majke, i to bez ikakve mrlje greha, da nas očisti od svakoga greha. Stoga…

Na Vaskrs: A naročito smo dužni da Te slavimo zbog slavnog vaskrsenja Sina Tvoga, Isusa Hrista, Gospoda našega; jer On je istinsko Pashalno Jagnje Koje je za nas prineseno i uzelo greh sveta; Koji je Svojom smrću uništio smrt, a Svojim povratkom u život povratio nama život večni. Stoga…

Na Vaznesenje: Kroz najljubljenijega Sina Tvoga Isusa Hrista, Gospoda našega, Koji se posle Svoga preslavnog vaskrsenja očigledno javio svim učenicima Svojim i pred njihovim očima vazneo na nebo da nam pripremi mesto, kako bismo i mi mogli da se uznesemo tamo gde je On i da sa Njim carujemo u slavi. Stoga…

Na Pedesetnicu: Kroz Isusa Hrista, Gospoda našega, po Čijem je potpuno istinitom obećanju Sveti Duh ovoga dana sišao sa neba uz iznenadni silni huk, kao od moćnoga vetra, u vidu ognjenih jezika koji su počinuli na apostolima, da ih nauči i uvede u svaku istinu, darujući im različite jezike i smelost da sa usrdnom revnošću postojano propovedaju Jevanđelje svim narodima. Time smo izvedeni iz tame i zablude u jasnu svetlost i istinsko poznanje Tebe i Sina Tvoga Isusa Hrista. Stoga…

Na praznik Svete Trojice: Zaista je dostojno, pravedno i naša dužnost da Ti u svako vreme i na svakom mestu blagodarimo, Gospode, svemogući, večni Bože, Koji si jedan Bog, jedan Gospod, ne samo jedna Ličnost, nego tri Ličnosti u jednoj suštini. Jer ono što verujemo o slavi Oca, isto verujemo o Sinu i Svetome Duhu, bez razlike ili nejednakosti. Sa anđelima…

13. Sanctus — Svet, svet, svet

Sveštenik: Stoga sa anđelima i arhanđelima i sa svom svetom zajednicom nebeskom hvalimo i veličamo preslavno Ime Tvoje, neprestano Te proslavljajući i govoreći:

Pevači: Svet, svet, svet, Gospod Bog nad vojskama! Nebo i zemlja puni su slave Tvoje. Osana na visini! Blagosloven Koji dolazi u Ime Gospodnje! Slava Tebi, Gospode, na visini!

14. Molitva za celokupnu Crkvu

Kad se pevanje završi, sveštenik ili đakon se okreće narodu i govori:

Sveštenik ili đakon: Pomolimo se za celokupno stanje Crkve Hristove.

Sveštenik se okreće oltaru i jasno izgovara ili peva molitvu.

Svemogući i večni Bože, Koji si nas preko Svoga svetoga apostola naučio da uznosimo molitve, prozbe i blagodarenja za sve ljude, najsmernije Te molimo da najmilosrdnije primiš ove molitve koje prinosimo Tvome božanskom veličanstvu, moleći Te da neprestano nadahnjuješ vaseljensku Crkvu Duhom istine, jedinstva i sloge. Daruj da svi koji ispovedaju sveto Ime Tvoje budu saglasni u istini Tvoje svete Reči i žive u jedinstvu i bogougodnoj ljubavi.

Naročito Te molimo da sačuvaš i zaštitiš slugu Tvoga Edvarda, našega kralja, da pod njim živimo pobožno i u miru. Daruj njegovome savetu i svima koje je postavio na vlast da istinski i nepristrasno dele pravdu, kažnjavajući bezakonje i porok, a štiteći istinsku veru u Boga i vrlinu.

Daruj blagodat, Oče nebeski, svim episkopima, pastirima i parohijskim sveštenicima, da životom i učenjem objavljuju Tvoju istinitu i životvornu Reč i pravilno i dostojno savršavaju Tvoje svete sakramente. Svemu narodu Tvome daruj nebesku blagodat, da krotkim srcem i s dužnim poštovanjem sluša i prima Tvoju svetu Reč i istinski Ti služi u svetosti i pravednosti u sve dane života.

I najsmernije Te molimo, Gospode, da po Svojoj dobroti utešiš i pomogneš svima koji u ovom prolaznom životu trpe nevolju, žalost, oskudicu, bolest ili bilo kakvu drugu nedaću.

A naročito preporučujemo Tvojoj milostivoj dobroti ovu zajednicu sabranu u Ime Tvoje da savrši spomen preslavne smrti Sina Tvoga.

Ovde Ti uznosimo najvišu hvalu i srdačno blagodarenje za čudesnu blagodat i vrlinu koje su se pokazale u svima svetima Tvojim od početka sveta, a naročito u preslavnoj i preblaženoj Djevi Mariji, Majci Sina Tvoga Isusa Hrista, Gospoda i Boga našega, i u svetim patrijarsima, prorocima, apostolima i mučenicima. Daruj nam, Gospode, da sledimo njihov primer, njihovu postojanost u veri Tvojoj i u držanju Tvojih svetih zapovesti.

Preporučujemo Tvojoj milosti, Gospode, i sve druge sluge Tvoje koji su otišli od nas sa znamenjem vere i sada počivaju u snu mira. Daruj im, molimo Te, Svoju milost i večni mir, i da u dan sveopšteg vaskrsenja mi i svi oni koji pripadaju tajanstvenom Telu Sina Tvoga budemo zajedno postavljeni sa Njegove desne strane i začujemo Njegov najradosniji glas: „Hodite k Meni, blagosloveni Oca Mojega, i nasledite Carstvo koje vam je pripremljeno od postanja sveta.“ Daruj to, Oče, radi Isusa Hrista, jedinoga našega Posrednika i Zastupnika.

15. Molitva osvećenja — epikleza i reči ustanovljenja

O Bože, Oče nebeski, Koji si po nežnom milosrđu Svome dao Sina Svoga Jedinorodnoga Isusa Hrista da pretrpi smrt na krstu radi našeg iskupljenja; Koji je tamo, Svojim jednim, jednom zauvek prinesenim prinosom, izvršio potpunu, savršenu i dovoljnu žrtvu, prinos i zadovoljenje za grehe celoga sveta; i Koji je ustanovio i u Svome svetom Jevanđelju zapovedio da neprestano savršavamo spomen Njegove dragocene smrti do Njegovog ponovnog dolaska:

Usliši nas, o milostivi Oče, molimo Te, i blagovoli da Svojim Svetim Duhom i Rečju blagosloviš i osvetiš ove darove Tvoje, stvorenja hleba i vina, da nam budu Telo i Krv Tvoga najljubljenijega Sina Isusa Hrista.

Koji je one iste noći kada je bio izdan uzeo hleb i, pošto je blagoslovio i zablagodario, prelomio ga i dao Svojim učenicima govoreći:

„Uzmite, jedite, ovo je Telo moje koje se za vas daje. Ovo činite u moj spomen.“

Isto tako, posle večere, uzeo je čašu i, pošto je zablagodario, dao im je govoreći:

„Pijte iz nje svi, jer ovo je Krv moja Novoga zaveta, koja se proliva za vas i za mnoge radi otpuštenja grehova. Ovo činite, kad god budete pili, u moj spomen.“

Pri izgovaranju reči o hlebu sveštenik uzima hleb u ruke, a pri rečima o čaši uzima putir u ruke. Ove reči izgovara okrenut oltaru, bez uzdizanja ili pokazivanja Sakramenta narodu. U izvornom izdanju uz „blagosloviš“ i „osvetiš“ označeni su krstovi.

16. Anamneza, prinošenje i završna doksologija

Stoga, Gospode i Oče nebeski, po ustanovljenju najljubljenijega Sina Tvoga, Spasitelja našega Isusa Hrista, mi, smerne sluge Tvoje, savršavamo ovde pred Tvojim božanskim veličanstvom, sa ovim svetim darovima Tvojim, spomen koji nam je Sin Tvoj zapovedio da činimo, sećajući se Njegovog blaženog stradanja, silnog vaskrsenja i slavnog vaznesenja, uznoseći Ti najsrdačnije blagodarenje za bezbrojna dobra koja nam je time pribavio.

Usrdno želimo da Tvoja očinska dobrota milostivo primi ovu našu žrtvu hvale i blagodarenja. Najsmernije Te molimo da, zaslugama i smrću Sina Tvoga Isusa Hrista i verom u Njegovu Krv, mi i sva Tvoja Crkva zadobijemo otpuštenje naših grehova i sva druga dobra Njegovog stradanja.

I ovde prinosimo i predstavljamo Tebi, Gospode, sami sebe, svoje duše i svoja tela, kao razumnu, svetu i živu žrtvu Tebi. Smerno Te molimo da svi koji postanu zajedničari ovoga Svetoga pričešća dostojno prime najdragocenije Telo i Krv Sina Tvoga Isusa Hrista, budu ispunjeni Tvojom blagodaću i nebeskim blagoslovom i postanu jedno telo sa Sinom Tvojim Isusom Hristom, da On prebiva u njima, a oni u Njemu.

I premda smo zbog naših mnogobrojnih grehova nedostojni da Ti prinesemo bilo kakvu žrtvu, ipak Te molimo da primiš ovu našu dužnu službu i bogosluženje, i zapovediš da ove naše molitve i prozbe,

služenjem Tvojih svetih anđela, budu uznete u Tvoju svetu nebesku Skiniju, pred lice Tvoga božanskog veličanstva; ne mereći po našim zaslugama, nego opraštajući naše prestupe, kroz Hrista Gospoda našega.

Kroz Koga i sa Kojim, u jedinstvu Svetoga Duha, sva čast i slava pripada Tebi, Oče svemogući, u vekove vekova. Amin.

17. Molitva Gospodnja i mir

Sveštenik: Pomolimo se. Kako nam je Spasitelj Hristos zapovedio i naučio nas, usuđujemo se da kažemo:

Sveštenik i narod: Oče naš, Koji si na nebesima, da se sveti Ime Tvoje; da dođe Carstvo Tvoje; da bude volja Tvoja i na zemlji kao na nebu. Hleb naš nasušni daj nam danas; i oprosti nam dugove naše kao što i mi opraštamo dužnicima svojim; i ne uvedi nas u iskušenje.

Narod: No izbavi nas od zla. Amin.

Sveštenik: Mir Gospodnji neka bude uvek s vama.

Pevači: I sa duhom tvojim.

Sveštenik: Hristos, Jagnje naše pashalno, jednom zauvek je prinesen za nas kada je poneo naše grehe u Svome Telu na krstu; jer On je istinsko Jagnje Božje koje uzima grehe sveta. Zato proslavimo sa Gospodom radostan i sveti praznik.

18. Poziv na ispovest i opšta ispovest grehova

Sveštenik se okreće onima koji pristupaju Svetome pričešću.

Sveštenik: Vi koji se istinski i usrdno kajete za svoje grehe pred svemogućim Bogom, živite u ljubavi sa bližnjima i nameravate da vodite nov život, držeći Božje zapovesti i odsad hodajući Njegovim svetim putevima, pristupite i primite ovaj sveti sakrament na svoju utehu. Smerno kleknuvši, učinite svoju ispovest svemogućem Bogu i Njegovoj svetoj Crkvi ovde sabranoj u Njegovo Ime.

Opštu ispovest u ime svih koji se pričešćuju govori jedan od njih, jedan od služitelja ili sam sveštenik; svi kleče.

Svi: Svemogući Bože, Oče Gospoda našega Isusa Hrista, Tvorče svega i Sudijo svih ljudi, priznajemo i oplakujemo mnogobrojne grehe i bezakonja koja smo s vremena na vreme veoma teško činili mišlju, rečju i delom protiv Tvoga božanskog veličanstva, pravedno navlačeći na sebe Tvoj gnev i negodovanje. Iskreno se kajemo i od srca žalimo zbog svojih prestupa. Sećanje na njih teško nam pada; njihov teret je nepodnošljiv. Pomiluj nas, pomiluj nas, premilostivi Oče. Radi Sina Tvoga, Gospoda našega Isusa Hrista, oprosti nam sve što je prošlo i daruj da Ti odsad uvek služimo i ugađamo u novini života, na čast i slavu Tvoga Imena. Kroz Isusa Hrista Gospoda našega. Amin.

19. Razrešenje i utešne reči Svetoga pisma

Sveštenik ustaje, okreće se narodu i govori:

Sveštenik: Svemogući Bog, naš nebeski Otac, Koji je po Svome velikom milosrđu obećao oproštenje grehova svima koji Mu se obraćaju sa srdačnim pokajanjem i istinskom verom, neka vas pomiluje,

oprosti vam i oslobodi vas svih grehova, utvrdi i osnaži vas u svakom dobru i privede vas večnome životu, kroz Isusa Hrista Gospoda našega. Amin.

Sveštenik: Čujte koje utešne reči Spasitelj naš Hristos govori svima koji Mu se istinski obraćaju:

„Hodite k Meni svi koji ste umorni i natovareni i Ja ću vas odmoriti.“ (Mt 11)

„Jer Bog tako zavole svet da je Sina Svoga Jedinorodnoga dao, da nijedan koji veruje u Njega ne pogine, nego da ima život večni.“ (Jn 3)

Sveštenik: Čujte i šta govori sveti Pavle:

„Istinita je reč i dostojna svakoga prihvatanja da Hristos Isus dođe u svet da spase grešnike.“ (1 Tim 1)

Sveštenik: Čujte i šta govori sveti Jovan:

„Ako neko sagreši, imamo Zastupnika kod Oca, Isusa Hrista Pravednika; i On je žrtva pomirenja za grehe naše.“ (1 Jn 2)

20. Molitva smernog pristupanja — Prayer of Humble Access

Sveštenik se okreće oltaru, klekne i u ime svih pričesnika izgovara:

Ne usuđujemo se da pristupimo ovoj Tvojoj Trpezi, milostivi Gospode, uzdajući se u sopstvenu pravednost, nego u Tvoje mnogobrojne i velike milosti. Nismo dostojni ni mrvice pod Tvojom Trpezom da pokupimo; ali Ti si isti Gospod Čija je osobina da uvek bude milostiv. Zato nam daruj, milostivi Gospode, da u ovim svetim Tajnama tako jedemo Telo Tvoga ljubljenoga Sina Isusa Hrista i pijemo Njegovu Krv, da neprestano prebivamo u Njemu i On u nama; da se naša grešna tela očiste Njegovim Telom, a naše duše operu Njegovom dragocenom Krvlju. Amin.

21. Pričešćivanje sveštenika i naroda

Sveštenik se prvi pričešćuje u oba vida, zatim pričešćuje prisutne služitelje koji će mu pomagati, a potom narod. Kada svakome daje Sakrament Tela Hristovog, govori:

Sveštenik: Telo Gospoda našega Isusa Hrista, koje je za tebe dato, neka sačuva tvoje telo i dušu za život večni.

Kada daje Sakrament Krvi, dajući svakome da jednom pije, govori:

Sveštenik ili đakon: Krv Gospoda našega Isusa Hrista, koja je za tebe prolivena, neka sačuva tvoje telo i dušu za život večni.

Ako je prisutan đakon ili drugi sveštenik, on prati sa putirom dok glavni sveštenik deli Telo Hristovo. Za vreme pričešćivanja pevači pevaju:

22. Agnus Dei — Jagnje Božje

Jagnje Božje, Koje uzimaš grehe sveta, pomiluj nas.

Jagnje Božje, Koje uzimaš grehe sveta, pomiluj nas.

Jagnje Božje, Koje uzimaš grehe sveta, daruj nam mir.

Pojanje počinje kada se sveštenik pričesti. Posle završenog pričešća peva se jedan od sledećih pričesnih stihova.

23. Postcommunio — pričesni stihovi

1. „Ako ko hoće da ide za Mnom, neka se odrekne sebe i uzme krst svoj i ide za Mnom.“ (Mt 16)
2. „Ko pretrpi do kraja, taj će se spasti.“ (Mk 13)
3. „Blagosloven Gospod Bog Izrailjev, jer pohodi i izbavi narod Svoj; zato Mu služimo u sve dane života u svetosti i pravednosti pred Njim.“ (Lk 1)
4. „Blažene su one sluge koje Gospod, kada dođe, nađe budne.“ (Lk 12)
5. „Budite spremni, jer će Sin Čovečji doći u čas kada ne mislite.“ (Lk 12)
6. „Sluga koji zna volju gospodara svoga, a nije se pripremio niti učinio po njegovoj volji, biće mnogo bijen.“ (Lk 12)
7. „Dolazi čas, i već je nastao, kada će se istinski poklonici klanjati Ocu u duhu i istini.“ (Jn 4)
8. „Eto, postao si zdrav; više ne greši, da ti se što gore ne dogodi.“ (Jn 5)
9. „Ako ostanete u Mojoj reči, zaista ste Moji učenici; poznaćete istinu i istina će vas osloboditi.“ (Jn 8)
10. „Dok imate svetlost, verujte u svetlost, da budete sinovi svetlosti.“ (Jn 12)
11. „Ko ima Moje zapovesti i drži ih, taj Me ljubi.“ (Jn 14)
12. „Ako Me neko ljubi, držaće Moju reč; i Otac Moj ljubiće ga, i doći ćemo k njemu i nastanićemo se kod njega.“ (Jn 14)
13. „Ako ostanete u Meni i reči Moje ostanu u vama, tražite šta god hoćete, i biće vam.“ (Jn 15)
14. „Ovime se proslavlja Otac Moj: da rod mnogi donosite i budete Moji učenici.“ (Jn 15)
15. „Ovo je zapovest Moja: da ljubite jedni druge kao što Ja vas ljubih.“ (Jn 15)
16. „Ako je Bog s nama, ko će protiv nas? On Koji Svoga Sina ne poštede, nego Ga predade za sve nas.“ (Rim 8)
17. „Ko će optužiti izabrane Božje? Bog je Onaj Koji opravdava; ko je onaj koji osuđuje?“ (Rim 8)
18. „Noć prođe, a dan se približi; odbacimo, dakle, dela tame i obucimo se u oružje svetlosti.“ (Rim 13)
19. „Hristos Isus postade nam od Boga mudrost i pravednost i osvećenje i izbavljenje, da se, kao što je napisano, onaj koji se hvali, Gospodom hvali.“ (1 Kor 1)
20. „Zar ne znate da ste hram Božji i da Duh Božji obitava u vama? Ako neko razori hram Božji, razoriće njega Bog.“ (1 Kor 3)
21. „Skupo ste kupljeni; zato proslavite Boga u svojim telima i u svom duhu, jer su Božji.“ (1 Kor 6)
22. „Ugledajte se na Boga kao ljubljena deca i živite u ljubavi, kao što i Hristos zavole nas i Sebe predade za nas na prinos i žrtvu Bogu na prijatan miris.“ (Ef 5)

24. Blagodarenje posle pričešća

Po završetku pričešćivanja sveštenik se okreće narodu i govori:

Sveštenik: Gospod s vama.

Narod: I sa duhom tvojim.

Sveštenik: Pomolimo se.

Svemogući i večni Bože, od sveg srca Ti blagodarimo što si nas udostojio da nas u ovim svetim Tajnama nahraniš duhovnom hranom najdragocenijega Tela i Krvi Sina Tvoga, Spasitelja našega Isusa Hrista. Time si nas, kada ih dostojno primamo, uverio u Svoju naklonost i dobrotu prema nama, i da smo istinski udovi sjedinjeni sa Njegovim tajanstvenim Telom, koje je blagoslovena zajednica svih vernih ljudi, i naslednici, kroz nadu, Tvoga večnog Carstva, zaslugama predragocene smrti i stradanja Tvoga ljubljenog Sina.

Stoga Te najsmernije molimo, Oče nebeski, da nas tako pomažeš Svojom blagodaću da ostanemo u tom svetom zajedništvu i činimo sva dobra dela koja si nam pripremio da u njima hodimo. Kroz Isusa Hrista Gospoda našega, Kome sa Tobom i Svetim Duhom pripada svaka čast i slava u vekove vekova. Amin.

25. Završni blagoslov

Sveštenik se okreće narodu i otpušta ga ovim blagoslovom:

Mir Božji, koji prevazilazi svaki razum, neka sačuva vaša srca i misli u poznanju i ljubavi prema Bogu i Njegovom Sinu Isusu Hristu, Gospodu našemu; i blagoslov Boga svemogućega, Oca, Sina i Svetoga Duha, neka bude među vama i ostane sa vama uvek.

Narod: Amin.

Gde nema pevača, sveštenik izgovara sve što je u obredu predviđeno da oni pevaju. Kada se Sveto pričešće savršava radnim danima ili u privatnim kućama, mogu se izostaviti Gloria in excelsis, Simvol vere, homilija i opomena koja počinje „Ljubljeni u Gospodu…“

---

26. Dodatne kolekte kada se pričešće ne savršava

Posle ofertorijuma, kada nema pričesnika i samog pričešćivanja, govori se jedna od sledećih kolekti, odnosno prema završnim rubrikama jedna ili dve, pa se narod otpušta blagoslovom.

Prva: Milostivo nam pomozi, Gospode, u ovim prozbama i molitvama, i upravi put slugu Svojih ka zadobijanju večnoga spasenja, da u svim promenama i neizvesnostima ovoga smrtnog života uvek budu zaštićeni Tvojom milostivom i spremnom pomoći, kroz Hrista Gospoda našega. Amin.

Druga: Svemogući Gospode i večni Bože, udostoj se, molimo Te, da upravljaš, osvećuješ i vodiš naša srca i tela putevima Tvojih zakona i delima Tvojih zapovesti, da Tvojom silnom zaštitom, sada i uvek, budemo sačuvani telom i dušom, kroz Gospoda i Spasitelja našega Isusa Hrista. Amin.

Treća: Daruj, svemogući Bože, da reči koje smo danas čuli svojim telesnim ušima, blagodaću Tvojom budu tako usađene u naša srca da u nama donesu plod dobrog života, na čast i slavu Tvoga Imena, kroz Isusa Hrista Gospoda našega. Amin.

Četvrta: Preteci nas, Gospode, u svim našim delima Svojom premilostivom naklonošću i prati nas Svojom neprestanom pomoći, da u svim svojim poslovima, započetim, nastavljanim i dovršenim u Tebi, proslavljamo Tvoje sveto Ime i najzad Tvojom milošću zadobijemo život večni, kroz Hrista Gospoda našega. Amin.

Peta: Svemogući Bože, Izvore svake mudrosti, Koji znaš naše potrebe pre nego što ištemo i naše neznanje u samom iskanju, molimo Te da se sažališ na naše slabosti, i da nam ono za šta se zbog svoje nedostojnosti ne usuđujemo moliti, a zbog svoje slepoće ne umemo da zatražimo, ipak podariš radi dostojanstva Sina Tvoga Isusa Hrista, Gospoda našega. Amin.

Šesta: Svemogući Bože, Koji si obećao da ćeš uslišiti prozbe onih koji traže u Ime Sina Tvoga, milostivo prikloni uho Svoje nama koji smo sada uzneli svoje molitve i prozbe. Daruj da ono što smo verno zatražili po Tvojoj volji zaista i primimo, radi olakšanja naših potreba i proslavljanja slave Tvoje, kroz Isusa Hrista Gospoda našega. Amin.

Za kišu

O Bože, Oče nebeski, Koji si kroz Sina Tvoga Isusa Hrista obećao svima koji traže Tvoje Carstvo i njegovu pravednost sve što je potrebno za održanje tela, pošalji nam, molimo Te, u ovoj potrebi umerenu kišu i pljuskove, da primimo plodove zemlje na svoju utehu i Tvoju čast, kroz Isusa Hrista Gospoda našega. Amin.

Za lepo vreme

O Gospode Bože, Koji si zbog greha ljudskog jednom potopio sav svet osim osam osoba, a posle toga po Svome velikom milosrđu obećao da ga nikad više tako nećeš uništiti, smerno Te molimo da nam, iako smo zbog svojih bezakonja zaslužili ovu nevolju od kiše i vode, po našem istinskom pokajanju pošalješ takvo vreme da u pravo doba primimo plodove zemlje i naučimo da kroz kaznu popravljamo svoj život, a kroz uslišenje molbe dajemo Tebi hvalu i slavu, kroz Isusa Hrista Gospoda našega. Amin.

27. Završne rubrike i propisi

U sredu i petak po svim crkvama treba govoriti ili pevati englesku litiju u obliku određenom kraljevskim nalozima, odnosno drugim važećim kraljevim odredbama. Čak i kad nema nikoga ko bi se pričestio sa sveštenikom, on posle litije oblači jednostavnu albu ili superpelicij (surplice) sa pluvijalom i kod oltara vrši sve delove određene za službu Gospodnje večere do ofertorijuma. Potom dodaje jednu ili dve od napred navedenih kolekti, prema svojoj proceni, i otpušta narod uobičajenim blagoslovom. Isto se čini i drugim danima kada je narod okupljen radi molitve, ali niko ne želi da pristupi pričešću.

Ni u kapelama ni u drugim mestima ne sme biti služenja Gospodnje večere ako nema nikoga ko će se pričestiti sa sveštenikom. U kapelama gde narod ranije nije imao običaj da snosi trošak hleba, treba dobrovoljno da obezbedi sredstva za pričešće ili da ode u svoju parohijsku crkvu.

Radi izbegavanja neslaganja, hleb za pričešće u čitavom kraljevstvu treba da bude istoga oblika: beskvasan i okrugao kao ranije, ali bez ikakvog utisnutog znaka, nešto veći i deblji, da se može prikladno lomiti na više delova. Svaki hleb treba podeliti bar na dva dela ili na više njih, po sveštenikovoj proceni. Niko ne treba da misli da u jednom delu prima manje nego u celom hlebu, jer se u svakom nalazi celo Telo Spasitelja našega Isusa Hrista.

Pošto parohijski sveštenici o svom trošku stalno obezbeđuju dovoljno hleba i vina za Sveto pričešće, kad god su parohijani spremni da ga prime radi duhovne utehe, određuje se da vernici svake nedelje na ofertorijumu daju odgovarajuću vrednost i cenu svetoga hleba i ostale uobičajene priloge za potrebe svojih pastira i sveštenika, prema ustaljenom redu.

Da primanje Sakramenta blaženog Tela i Krvi Hristove bude što vernije Njegovom ustanovljenju i običaju prvobitne Crkve, u svim katedralnim i kolegijalnim crkvama uvek neko treba da se pričesti sa sveštenikom koji služi. Isto važi i u parohijama: najmanje jedna osoba iz domaćinstva na koje po redu pada prinošenje za troškove pričešća — ili neko koga ono odredi — treba da se pričesti sa sveštenikom. Time se omogućava da se ljudi unapred pripreme za dostojno pričešćivanje. Zajedno sa njima pričešćuju se i svi ostali koji su pobožno spremni. Tako sveštenik uvek ima pričesnike i može dostojno savršiti ove uzvišene svete Tajne. Radnim danima treba da se uzdrži od služenja pričešća ako nema nikoga ko će se s njim pričestiti.

Svi muškarci i žene dužni su da prisustvuju bogosluženju u svojoj parohijskoj crkvi i da učestvuju u pobožnoj molitvi, tišini i razmišljanju; da daju uobičajene priloge; da se pričeste najmanje jednom godišnje i da tamo primaju druge sakramente i obrede propisane knjigom. Oni koji bez opravdanog razloga namerno izostaju ili se u crkvi ponašaju bezbožno mogu, po dokazivanju prekršaja, biti izopšteni ili na drugi način kažnjeni prema crkvenim zakonima kraljevstva i odluci nadležnog crkvenog sudije.

Iako se kod starih pisaca čita da su vernici nekada primali Sakrament Tela Hristovog iz sveštenikovih ruku u svoje ruke, i iako ne postoji Hristova zapovest protiv toga, pošto su ga neki tajno odnosili, čuvali kod sebe i zloupotrebljavali u praznoverne i bezbožne svrhe, radi sprečavanja takvih postupaka i očuvanja jedinstvenog običaja u kraljevstvu prikladno je da vernici Sakrament Tela Hristovog obično primaju neposredno u usta iz sveštenikove ruke.

Napomene uz prevod

- Ovo je **red Svete evharistije** (*The Supper of the Lorde and the Holy Communion, commonly called the Masse*), a ne cela knjiga *Book of Common Prayer* iz 1549, koja sadrži i jutrenje, večernje, krštenje, venčanje, pogreb i druge obrede.
- Za potpunu službu na konkretan dan potrebno je umetnuti **introit, dnevnu kolektu, poslanicu i Jevanđelje** iz zasebnog godišnjeg ciklusa knjige. Oni ne predstavljaju praznine u prevodu već promenljive tekstove koje sam red službe propisuje.
- U tekstu je očuvano da se **opšta ispovest grehova i razrešenje nalaze posle evharistijskog kanona**, pre pričešćivanja — važna razlika u odnosu na mnoge kasnije anglikanske redakcije.
- **Filioque** je u Simvolu vere doslovno preneto iz izvornika. Neki srpski bogoslužbeni izrazi prilagođeni su radi čitljivosti; ovo nije zvanično odobreno liturgijsko izdanje.
- Engleski izvornik: https://justus.anglican.org/resources/bcp/1549/Communion_1549.htm ; sadržaj cele knjige: https://justus.anglican.org/resources/bcp/1549/BCP_1549.htm
- Za istorijski i bogoslovski komentar uporediti i: Brian Douglas, *Case Study 1.2: The Book of Common Prayer, 1549 and 1552* (2013), kao i istorijski uvod na sajtu *The Society of Archbishop Justus*.